

NÆR FOLK I HELE NORGE

- Det er ingen grunn til at alt skal sentraliseres. Noe av det flotte med Norge er at vi har små og store steder. **Vi i Sp tror på hele Norge, ikke på et sentralisert land.**

Trygve Slagsvold Vedum

#nær folk

Nær folk i hele Norge

Senterpartiet er et parti som tror på hele Norge. Vi har i mer enn 100 år har kjempet for at det skal være mulig å realisere gode liv i hele landet. Noe av det mest unike med Norge er at det bor folk i hele landet, at det finnes attraktive og gode lokalsamfunn nesten uansett hvor du reiser, enten du besøker tettsteder, småbyer, bygder eller storbyer. Lokalsamfunn som alle er forskjellige med sine særtrekk, men som til sammen skaper et Norge vi alle er så glade i. Det er ingen selvfølge at det er slik, og det er ingen selvfølge at det skal fortsette å være slik. Senterpartiet vil føre en politikk som gjør at folk på fritt grunnlag kan velge hvor de vil bo, enten det er i tettsteder, småbyer, bygder eller storbyer

Byer og bygder i landet vårt, lokalsamfunnene langs kysten vår, inne i fjordene våre, i fjellregionene, eller inne i skogene har alle noe til felles: De ble skapt av hardtarbeidende folk som ville bruke naturressursene nær seg, til å skape et bedre liv for seg og sin familie. Alle som dyrket eller brøt opp ny jord, som reiste fiskevær eller bygget kraftverk og industri, alle bidro de til å skape de levende lokalsamfunnene som til sammen utgjør dagens Norge. Disse vil Senterpartiet ta vare på.

Senterpartiet har tro på at en mer aktiv politikk i større grad enn i dag kan legge til rette for drømmen om å realisere gode liv rundt om i hele landet. Vi vil jobbe for at arbeidsplasser, infrastruktur, velferdstilbud, trygghet og muligheter finnes over hele Norge, i store og små samfunn.

Distriktpolitikken må ha som mål å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, legge vekt på å styrke steders bærekraft og beboeres levekår, videreutvikle særpreg og ha et bredt spekter av tiltak for å sørge for gode løsninger for alle aldersgrupper. Dette krever andre løsninger i områder med spredt bosetting enn i tettbebygde strøk.

Gode tjenester nær folk

Gode tjenester nær folk gir trygghet og forutsigbarhet i hverdagen. Alle har rett på gode tjenester i nærmiljøet. Kultur- og fritidstilbud, oppvekst- og utdanningstilbud, helse- og omsorgstjenester, og politi, brannvesen og ambulanse skal være godt utbygd over hele landet. God beredskap krever lokal forankring og tilstedeværelse. Oversiktlige samfunn hvor man tar vare på hverandre og har gode levekår er den beste beredskap. Den forrige regjeringens sentraliserende politikk rammet hele landet, ikke bare distriktene. Også i byene og i tettbygde strøk opplevde folk at tjenestene ble flyttet fra nærmiljøet og at lokalkunnskap, tilstedeværelse og trygghet forsvant. Ressursene som før var til stede for å forebygge, hjelpe og lytte ble flyttet ut av lokalsamfunnene og inn i store, sentraliserte enheter.

Senterpartiet vil satse på å ha de viktige tjenestene i lokalsamfunn både på bygda og i tettbebygde strøk. Vi vil at lokalkunnskap, tilstedeværelse og trygghet skal spille en viktig rolle i alle lokalsamfunn. Vi vil satse på tilstedeværelse og trygghet for alle, og ja til nærhet til tjenester.

Senterpartiet vil styrke det regionale utdanningstilbudet, slik at vi har profesjonsutdanningne med høy kvalitet i hele landet. Vi vil sikre og styrke det regionale utdanningstilbudet gjennom øremerking av statlige midler til fleksible og desentraliserte utdanninger for å sikre en mer langsiktig og forutsigbar drift av studie- og høyskolesenter i hele landet. Derfor vil vi styrke det regionale utdanningstilbudet i tett

samarbeid med arbeidslivet og utnytte mulighetene som ligger i digitale løsninger. Utdanning og livslang læring må være tilgjengelig der folk bor. Nynorsk og bokmål er likestilte målformer i Norge og det skal være likeverdig opplæring i begge målformene.

Senterpartiet vil

- Styrke politiets nærvær i hele landet gjennom å styrke eksisterende politistasjoner og opprette nye tjenestesteder, samt sikre lokalkunnskap og tilstedeværelse for å styrke politiets forebyggende arbeid.
- Utvikle og styrke det desentraliserte sykehusstilbudet i Norge og flytte mer av behandlingen ut til lokalsykehus.
- Opprette flere distriktsmedisinske senter og helsehus slik at flere behandlingstilbud kan tilbys i kommunene
- Fastsette forpliktende responstider for alle nødetater
- Fastsette maksimal reisetid til legevakt for å sikre et godt tilbud
- Sikre en desentral domstolstruktur med selvstendige domstoler som ivaretar innbyggernes rettssikkerhet i hele landet
- Fjerne de delene i inntektssystemet som straffer kommuner som ikke slår seg sammen.
- Øke boligbyggingen i distriktene, blant annet gjennom forenkling av Plan- og bygningsloven, garantiordninger og tilskudd fra Husbanken
- Gi full momskompensasjon gjennom ei regelstyrt ordning til idrett, frivillighet og kultur.
- Stille nasjonale krav til universitet og høyskoler om regionalt nærvær for å styrke det desentraliserte tilbudet og møte regionale kompetansebehov
- Styrke Merkur-programmet som sikrer butikker på små steder.
- Forsterke virkemidlene for universell utforming.
- Senterpartiet vil styrke rollen til lokalsykehusene i spesialisthelsetjenesten og sikre akuttberedskap og trygghet i lokalsamfunnene.
- Norge skal ha en desentralisert sykehusstruktur som sikrer beredskap, og gir alle innbyggerne forsvarlig og trygg behandling på sykehus.
- At vi i større grad må skille mellom drift og investeringer slik at det ikke må kuttes i drift for å gjøre nødvendige investeringer i bygg og medisinteknisk utstyr.
- Utstyrsstipendet til ulike videregående linjer, og borteboerstipendet, skal samsvare med reelle kostnader for eleven.
- Styrke samarbeidet mellom videregående skoler, lokalt arbeidsliv og fylkeskommunen.
- Støtte opp under tiltak som bidrar til tilbakeføring til utdanning eller arbeid.
- Styrke lavterskel psykisk helsetilbud for unge.
- Bygge opp under nærskolen som en viktig del av grunnmuren i lokalsamfunnet
- Sørg for at det kommunale inntektssystemet sikrer et likeverdig tjenestetilbud i hele landet.
- Satse på tidlig innsats og styrke skolehelsetjenesten for å forebygge utenforskap.
- Øke finansieringen av fleksible og desentraliserte etter- og viderutdanningstilbud.
- Satse på tidlig innsats og styrke skolehelsetjenesten for å forebygge utenforskap.
- Sikre barn og unge undervisning i et inkluderende faglig og sosialt fellesskap.
- Endre krav til gang- og sykkelvei til sentrum og krav om anleggsbidrag ved etablering slik at det blir enklere å bygge boliger i distriktet.
- Sørg for rehabiliteringstilbud i hele landet.

- At vi i større grad må skille mellom drift og investeringer slik at det ikke må kuttes i drift for å gjøre nødvendige investeringer i bygg og medisin-teknisk utstyr.
- Utrede alternativer til dagens helseforetaksmodell.
- Sikre at fødetilbud og akuttfunksjoner opprettholdes på lokalsykehusene.
- Jobbe for en desentralisert og differensiert fødsels og barselomsorg i hele landet.
- Fødselsomsorgen må styrkes ved at tilgang på jordmødre, kort reisevei til fødeklinikk og oppfølging etter fødselen legges mer til rette for den enkeltes behov.
- Det må jobbes for en mer fleksibel og god tilrettelegging for småbarnsfamilier slik at hverdagen kan leves med mindre stress og tidsklemme.
- Sikre et godt legevakttilbud til alle tilpasset lokale forhold.

Attraktive arbeidsplasser i hele landet

Norsk velstand og svært mange lokalsamfunn er i stor grad bygget på bruk av våre rike naturressurser. Videre velstandsutvikling er avhengig av nasjonal kontroll over disse. Senterpartiet ønsker en politikk som sikrer at bruken av disse ressursene gir verdiskaping, arbeidsplasser og helhetlige næringskjeder fra råvare til produksjon i hele Norge. De små og mellomstore bedriftene utgjør en stor andel av det totale norske næringslivet. Det er derfor viktig å gi disse bedriftene gode og forutsigbare rammevilkår. Arbeidet med avbyråkratisering og forenkling må styrkes og næringslivet må sikres et konkurransedyktig skatte- og avgiftsnivå.

Reiseliv og opplevelser er i mange lokalsamfunn en hjørnesteinsnæring. Senterpartiet ønsker at så mange som mulig skal kunne oppleve alle tilbudene, kulturen og naturen Norge har å tilby som igjen skaper gode arbeidsplasser, eksportinntekter og liv verdt å leve. Derfor er det viktig med å understøtte god infrastruktur, ordninger for skånsom bruk av omgivelsene og kulturlivet om det gjelder safari i Finnmark eller matopplevelser i Oslo.

Fiskeriressursene skal fortsatt eies av det norske folk i fellesskap. Fiskeritillatelsene skal forvaltes på en måte som ikke bidrar til sentralisering verken innad i regioner eller mellom landsdeler. Senterpartiet vil at fiskeri- og havbrukspolitikken skal utformes slik at den kan bidra til å sikre tilstrekkelig råstoff til industrien slik at det skapes lønnsomme bedrifter både på hav og land. Senterpartiet vil dessuten ivareta distriktspolitiske målsettinger om arbeidsplasser og bosetting i kystsamfunn.

Senterpartiet mener det er viktig å opprettholde et aktivt landbruk i hele landet, både for å sikre norsk matproduksjon, for å opprettholde aktivitet og infrastruktur i distriktene, og for å øke vår selvforsyningsgrad av mat. Jord-, skog - og naturressurser må forvaltes på en måte som nettopp sikrer levende bygder, et mangfoldig næringsliv, økt norsk mat- og vareproduksjon og økt selvforsyning. Landbruket er en viktig brikke i vår totalberedskap, også sett fra et sikkerhetsperspektiv.

Mulighetene for framtidens havbruk er store, og Senterpartiet er opptatt av at det skal legges til rette for videre vekst og bærekraftig utvikling i havbruksnæringen, samtidig som miljøet og livet i havet blir ivaretatt. Det er viktig å sikre tilgang på gode sjølokaliteter for havbruksnæringa, og nødvendig landareal for mat- og settefiskproduksjon, som grunnlag for en bærekraftig havbruksnæring og sikre god dyrevelferd. Senterpartiet vil intensivere tiltak og virkemidler for å hindre rømming, og spredning av lakselus. Senterpartiet er opptatt av at dagens verdiskaping fra

havbruksnæringen i større grad skal tilbakeføres til kommuner som setter av areal og er vertskap til havbruksanlegg.

En viktig forutsetning for at det skal skapes flere attraktive arbeidsplasser over hele landet er tilgangen på arbeidskraft. For at det skal oppleves attraktivt å flytte etter jobbene, er imidlertid muligheten til å etablere seg i en bolig uten for stor økonomisk risiko, viktig. Senterpartiet mener at næringspolitikken og boligpolitikken henger tett sammen og vil derfor ha en aktiv boligpolitikk hvor både staten, kommunene og fylkeskommuner har forskjellige virkemidler tilpasset ulike behov.

Kommunene rundt de større byene skal være mer enn sovebyer for pendlere. Derfor vil Senterpartiet arbeide aktivt for å legge til rette for arbeidsplassutvikling også utenfor bykjernene slik at vi kan utnytte investeringer i infrastruktur mer samfunnsøkonomisk og flere skal kunne finne sin arbeidsplass i nærmiljøet.

Senterpartiet vil:

- Redusere næringslivets kostnader knyttet til pålagte regler og utfylling av offentlige skjemaer med 11 milliarder kroner innen 2025, målt opp mot 2021.
- Forenkle og gjøre virkemiddelapparatet for små og mellomstore bedrifter mer tilgjengelig.
- Sikre at differensiert arbeidsgiveravgift blir videreført også etter 2028
- Sikre nasjonal kontroll over norske naturressurser
- Ha en petroleumpolitikk med særlig vekt på langsiktig forvaltning, næringsutvikling, inntekter til fellesskapet og klima- og miljøansvar.
- At staten kjøper seg inn i selskaper på områder der Norge har strategiske interesser
- Sikre landbruk i hele landet, øke norsk matproduksjon og skape forståelse for bærekraft gjennom matproduksjon basert på norske ressurser
- Sikre at fisken også i fremtiden tilhører fellesskapet og som sikrer bosetting, aktivitet og lønnsomhet langs hele kysten.
- Si nei til evigvarende fiskekvoter
- Sikre at en større del av verdiskapingen fra havbruksnæringen blir igjen lokalt
- Sikre bærekraftig utvinning av mineralressurser både på land og på sokkelen. Vurdere hvordan staten kan sikre at en større del av verdiskapingen i mineralnæringen blir igjen lokalt og nasjonalt.
- Sikre tilstrekkelig tilgang på fornybar kraft til ny og eksisterende industri på fastlandet. Fornybar kraft skal være et konkurransefortrinn for norsk industri
- Øke den industrielle videreførelsen av skog i Norge, blant annet ved å sikre mer kapital til videre utvikling av skogindustrien gjennom strategisk eierskap, opprettelsen av et grønt statlig investeringselskap, og en reduksjon i CO₂-avgifta for næringer som bruker og videreførelser grønt karbon.
- Satse på romindustrien, blant annet gjennom aksene Andøy–Narvik–Tromsø–Svalbard.
- Utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen med sikte på at større deler av verdiskapingen fra offentlige kontrakter skal komme norske næringer til gode.
- Få på plass flere bygdevektavtaler.

- Fordele veksten innenfor eksisterende statlige arbeidsplasser mellom by og land mer rettferdig, og legge nye statlige arbeidsplasser utenfor Oslo.
- Målrettet og bevist satsing på FOU-miljøer så de bidrar til utvikling av nytt næringsliv og attraktive arbeidsplasser i hele landet.
- Sikre norsk sjømatnæring rammebetingelser som bidrar til økt matproduksjon og videreforedling i Norge.
- Sikre en variert, fiskereid og bærekraftig fiskeflåte som bidrar til at fisken gir økt aktivitet, større verdiskaping og flere helårige arbeidsplasser i lokalsamfunn langs hele kysten. Flåten skal sikres stabile, forutsigbare og gode rammebetingelser. Det er et mål for regjeringen å øke bearbeidingen av sjømat i Norge, og samfunnskontrakten mellom hav og land skal styrkes.
- Fiskeri og havbruk utgjør en vesentlig ressurs for norsk matproduksjon og vil i framtida også gi et vesentlig bidrag til norsk selvforsyning og matsikkerhet.
- Sikre bevilgning til Norske Parker og UNESCO Global Geoparker og bruke dette som viktige verktøy for lokal bærekraftig verdiskaping.

Framtidsrettet infrastruktur

Infrastruktur som vei, jernbane, havner, ferger, flyplasser, bredbånd og mobilnett binder landet sammen og er en uunnværlig del av hverdagslivet for folk og bedrifter. Framtidens transportsystem må være miljømessig bærekraftig og baseres på lavutslippsløsninger. Hovedmålet er å sikre transport- og kommunikasjonstilbudet på en måte som forenkler hverdagen til folk i hele landet. Og øker lønnsomheten og utjevner konkurransevilkårene for næringslivet gjennom å redusere avstandsurempen. Økt vedlikehold og bygging av ny infrastruktur er nødvendige tiltak for å øke sysselsettingen i alle deler av Norge. Dagens VA - nett er beregnet til å ha ca. 160 år med etterslep. Dette er kritisk infrastruktur som må være på plass også for en god utvikling av lokalt næringsliv.

Kollektivtrafikken er en viktig del av infrastrukturen i Norge, og for befolkningen i distriktene er disse helt avgjørende for at folk skal kunne nå velferdstjenestene. Fylkenes inntektssystem må tilpasses slik at også ulønnsomme strekninger kan sikres drift hele året.

Senterpartiet vil:

- På sikt halvere prisen på alle rutebåstrekninger.
- Halvere priser på FOT-rutene og sikre flere avganger på kortbanenettet.
- Utarbeide en forpliktende plan for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på riksveiene.
- Sammen med fylkeskommunen utarbeide en forpliktende plan for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene, og prioritere bevilgninger til vedlikehold for å kunne realisere denne.
- Sammen med fylkeskommunen utarbeide en forpliktende plan for å utbedre alle riks- og fylkesveier med høy og middels skredfaktor.
- Styrke satsingen på tiltak innen kyst, havn og farleder.
- Sikre tilgang til 1 Gbit/s bredbånd for alle husstander og virksomheter i tiltakszona og de minst sentrale kommunene i løpet av 2025.

- Sørge for et godt drosjetilbud over hele landet blant annet ved å videreføre taksameter for aktører i drosjenæringen, og sørge for tilknytningsplikt og generell driveplikt. Helseforetaka (Pasientreiser) skal samordne behovet for transport med fylkeskommunene og andre offentlige aktører for å sikre grunnlaget for en seriøs drosjenæring. Særlig er dette nødvendig for å sikre tilbudet i distrikta.
- Kommuner og fylkeskommuner må få større selvråderett og Statsforvalterens innsigelsesrett må begrenses i plan- og arealsaker.
- Arbeide for at nedbetalingstid og finansieringsmodell brukt ved utbedring av fylkesveger må tilpasses regioner med lav ÅDT slik at bompengebelastningen ikke blir uforholdsmessig stor.
- Samordne og sikre utbygging av lade- og fylleinfrastruktur for ulike energibærere i hele landet.
- Ferje er en del av vegen i kystfylkene. Finansieringen av fylkenes ferje- og hurtigbåtdrift, med overgang til nullutslippsløsninger, skal styrkes vesentlig.
- Gjennomføre en konseptvalgutredning med mål om å realisere utbygging av Nord-Norgebanen. Konseptvalgutredningen skal ferdigstilles og behandles i forbindelse med nesterullering av Nasjonal transportplan.
- Stoppe oppsplittinga av jernbanen og starte prosessen med å integrere de ulike virksomhetene.